



UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Prof. Dr. Albert-Peter Rethmann

POSUDEK

Petr Štica, Oprávnění a hranice státní suverenity v migrační politice – Přistěhovalecká politika z pohledu křesťanské sociální etiky, disertační práce, Praha 2009, 368 str.

P. Štica se v předložené práci zabývá důležitým tématem, které je diskutováno nejen v evropské, ale i celosvětové politice. Pojednává je a diskutuje nejen z pragmatického úhlu pohledu, nýbrž také z explicitně sociálně-etické perspektivy. Ve své základní tezi vychází autor ze stanoviska, že svět náleží ze systematicky-etického pohledu všem lidem, a proto vyžaduje každé rozdělení do států a jiných dílčích jednotek (etické) odůvodnění. Je zároveň pozoruhodné, že dosud existuje málo vědeckých prací, které se explicitně zabývají touto otázkou. Proto vyplňuje předložená disertace mezeru, a to jak v českém kontextu, tak i mimo něj.

Autor rozdělil svou práci (včetně úvodu a závěru) do devíti obsahových kapitol. Po úvodu pojednává kapitola 2 o dějinách vývoje národního státu a počátcích imigrační politiky v Evropě. V další kapitole představuje Štica některé vybrané modely přistěhovalecké politiky evropských národních států. V obou kapitolách se autorovi daří výborným způsobem shrnout nejdůležitější fáze vývoje myšlenky národního státu stejně jako typologii různých koncepcí přistěhovalecké politiky, která je důležitá pro další argumentaci. Důležitý je podle mého názoru poznatek, že národní stát není v žádném případě Bohem daná veličina, které připadá jakási nadčasová normativita zdůvodněná přirozeným zákonem. Spíše se jedná o konstrukt, který představuje odpověď na konkrétní dějinný vývoj (s. 57), a je proto schopen dalšího vývoje, který dokonce potřebuje. Důležitý aspekt tohoto dalšího vývoje se týká právě přistěhovalecké politiky, ve které už státy nesmějí hledat řešení orientovaná jenom na pozici národního státu, pokud chtějí dosáhnout etickým kritériím, která autor v následujících kapitolách představuje.

Nejprve věnuje v této problematice pozornost Bibli (kap. 4) a nalézá texty, které přinášejí z části překvapivé aspekty k novověké migrační etice. V této části pracuje P. Štica na základě

pečlivě vypracované biblické hermeneutiky (4.1), která si je vědoma, že Bible nesmí být užívána jako kamenolom různých citátů vytržených z kontextu. Spíše se musí jednat o ducha a myšlenkový směr, který vyjadřuje biblický text, aniž smějí být jednotlivé mravní nároky přímo a normativně přenášeny na novověké problémy. Duch autorů Starého a Nového zákona se projevuje především při formulaci principů biblické antropologie (4.3) a univerzální myšlenky „totus orbis“, tedy společenství celého lidstva, které je zdůrazněno zvláště v Ježíši Kristu (4.3.3).

V kapitole 5 sleduje Štica myšlenku státní suverenity a přijetí cizince v novověké sociální filosofii (Kant, Arendtová, libertarianismus, Walzer etc.), aby v kapitole 6 aplikoval základní principy křesťanské sociální etiky (personalita, solidarita, subsidiarita) na novověkou migrační politiku. V těchto pasážích je patrné, že tyto základní principy poskytují dosud při odpovídající interpretaci kriticko-stimulující pomoc (srov. A. Auer) pro eticky odpovědnou (zde migrační) politiku.

Jak v kapitole 5, tak v kap. 6 prokazuje autor, že zná a rozumí sociálně-filosofickým proudům, které jsou pro téma práce relevantní, a že je schopen je zhodnotit na pozadí křesťansky orientované sociální etiky. Za pozoruhodnou považuje recenzent kapitolu o vývoji pojetí státu v sociálním hlásání katolické církve (6.2), které na jedné straně ukazuje, že i teologické reflexe jsou ovlivněny soudobým myšlenkovým a politickým vývojem, na druhé straně však obsahují určité jádro, které ukazuje dále než na pouhé opakování soudobých přesvědčení a ideologií. Ani křesťanská teologie není sice chráněna před ideologizací (srov. zde Šticovy poukazy na neoscholastické pojetí státu, s. 294nn), je jí však vlastní potenciál, který danou (národně-státní) skutečnost nejen potvrzuje, nýbrž který také konstruktivně kriticky poukazuje na služebnou úlohu státu a přispívá tak k jeho demytologizaci. Na to poukazuje autor předložené práce především také v kap. 6.3, ve které jsou představeny důležité směry vývoje teologické a církevní migrační etiky coby zdroje inspirace k řešení současných otázek.

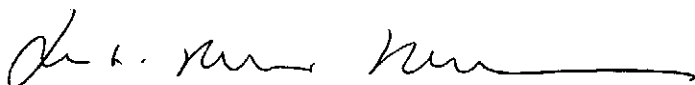
Kapitoly 7 (Podněty pro soudobou imigrační politiku) a 8 (Podněty pro činnost a angažmá křesťanských církví v oblasti imigrace a imigrační politiky) jsou pochopitelně stručné a nelze je považovat za uzavřené koncepční představy. P. Štica v nich navrhuje, jak mohou být předešlé sociálně-filosofické a teologicko-etické úvahy včleněny do konceptů obnovené a eticky odpovědné migrační politiky. Tyto úvahy nepředstavují právem žádné uzavřené stanovisko, nýbrž otevírají debatu o migrační politice, která dalece přesahuje čistě pragmatické diskuse běžného politického provozu.

Předložená práce představuje na jedné straně důkladné zpracování myšlenky národního státu, jeho úlohy a limitů, na druhé straně pak přesvědčivou recepci křesťanské sociálně-etické tradice, která je schopna diskursu i v dnešní politické debatě. P. Štica zdůrazňuje právem (kap. 8), že je žádoucí, aby církev přitom vystupovala sama jako společenský aktér. Ani každá místní církev ani každá biskupská konference ještě nedostála nárokům, které jsou formulovány v celocírkevních textech (např. *Erga migrantes caritas Christi*).

Je zbytečné zdůrazňovat, že předložená práce více než odpovídá nárokům, které jsou kladeny na disertaci, a to jak po stránce metodické, tak i co do šíře zpracované literatury a její systematizace. Svou disertací se autor kvalifikoval jako účastník debaty o migrační politice, která bude získávat na významu nejen v Evropě, ale i v České republice. Je třeba přát si její širokou recepci, a to nejen s ohledem na migračně-politické debaty ve společnosti, ale i vzhledem na církevní angažovanost v oblasti migrace a integrace cizinců, přistěhovalců a etnických minorit.

Doporučuji předloženou disertaci k obhajobě.

Praha, Frankfurt a.M., 2.9.2009



Albert-Peter Rethmann